

Wprowadzenie

Przedsiębiorczość lokalna stanowi ważny obszar badań i polemiki, zarówno na poziomie praktyki, jak i dysputy akademickiej, co jest konsekwencją jej determinującej roli w przyspieszaniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Bardzo często właśnie lokalnie pojawia się impuls do urzeczywistniania kreatywnych rozwiązań w postaci nowatorskich inicjatyw lokalnej społeczności, innowacyjnej aktywności jednostek i rozwijanej działalności gospodarczej. Skutkiem takich działań jest zwiększony wpływ lokalnej przedsiębiorczości na rynek pracy, stymulowanie konkurencyjności oraz tworzenie i umacnianie się tożsamości lokalnej. Autorzy prac zamieszczonych w tym numerze wychodzili z założenia, że szczególnie ważną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym układów lokalnych odgrywają człowiek jako podmiot kreujący strategię rozwoju, źródła finansowania, a także edukacja poprzez pobudzanie i kształtowanie postaw przedsiębiorczych.

W nawiązaniu do tej tematyki podjęto zagadnienia urealnienia koncepcji i metod rozwoju społeczno-gospodarczego na szczeblu lokalnym. Przedstawiono wyniki analiz założeń teoretycznych budowy społeczności na obszarach miejskich na przykładzie miast Detroit, Fordlandii i Empire (M. Golonka, A. Rychlik). Dokonano analizy założeń teoretyczno-filozoficznych dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego i aktywności indywidualnej przedsiębiorczości, zwracając uwagę na błędy koncepcji ekonomicznych, które stanowią fundamenty budowy dobrostanu niektórych społeczności. Uwzględniono także realistyczną koncepcję człowieka, wyjaśniającą znaczenie jego władz intelektualno-wolitywnych w podejmowanej działalności, wraz z przykładami z praktyki społeczno-gospodarczej. Wskazano wyraźnie na fakt, że nie zawsze ugruntowane koncepcje społeczno-gospodarcze są w stanie wyjaśnić złożone procesy i sprostać aktualnym problemom, co w konsekwencji doprowadzić może nawet do głębokich kryzysów społeczno-gospodarczych.

Indywidualna przedsiębiorczość musi sobie radzić w coraz bardziej złożonych warunkach wynikających z dynamicznych zmian, globalnej konkurencyjności, rosnących oczekiwań rynku i często z dezaktualizacji dotychczas stosowanych rozwiązań zwłaszcza w radzeniu sobie z kryzysami, które coraz częściej doświadczają globalną gospodarkę. Tę ważną problematykę zaprezentowano na podstawie oryginalnych wyników badań sondażowych przeprowadzonych w sektorze kreatywnym małych przedsiębiorstw modowych działających na terenie Polski (M. Murzyn-Kupisz, M. Szilágyi-Csüllög, O.E. Kiss).

Do zagadnień związanych ze wzajemnym powiązaniem gospodarek nawiązują badania poświęcone problemom płatniczym na poziomie poszczególnych krajów i regionów (P. Filip). Problem nieterminowych płatności może rozprzestrzeniać się i wpływać na różnej skali układy przestrzenne wprzęgnięte w system wzajemnych zależności. Warto podkreślić, że na tle ościennych gospodarek polscy przedsiębiorcy charakteryzowali się najlepszą sytuacją w zmniejszaniu opóźnień w płatnościach pomiędzy przedsiębiorstwami i krótkim cyklem ściągania należności.

Znaczenie uwarunkowań finansowych w procesach zwiększania konkurencyjności podkreślono również w obszarze wspierania przedsiębiorców działających na rynkach

przemysłów kreatywnych (K. Kopeć). Wsparcie stanowią dla nich zachęty finansowe, preferencje podatkowe czy inne instrumenty polityki publicznej. Jak podkreślono, sektorowa polityka publiczna może być wykorzystana w celu kształtowania oczekiwanych postaw konsumentów względem kultury oraz do kształtowania konkurencyjnego środowiska danego sektora kreatywnego.

Następnie podkreślono znaczenie funduszy europejskich w rozwoju przedsiębiorczości w województwie małopolskim (R. Solecki, R. Kobis). Jak wskazano, fundusze te były instrumentem mobilizującym przedsiębiorców do podejmowania różnorodnych przedsięwzięć kluczowych dla rozwoju gospodarczego regionu. W wyniku ich realizacji powstawały nowe miejsca pracy, które były często powiązane z sektorem nowych technologii i innowacji, co dodatkowo wzmocniło pozycję konkurencyjną województwa małopolskiego. Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości jako koordynator skutecznie kierowało środkami finansowymi w stronę sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw i wspierało przedsiębiorców w minimalizowaniu skutków kryzysu związanego pandemią COVID-19.

Na rolę funduszy europejskich w pobudzaniu przedsiębiorczości lokalnej wskazują też badania dotyczące identyfikacji efektów i barier realizacji PROW 2014–2020 przez lokalne grupy działania w województwie małopolskim w zakresie wsparcia przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (P. Brańka). Warto zauważyć, że poza wieloma pozytywnymi efektami wykorzystania tych środków zidentyfikowano liczne bariery w ich pozyskiwaniu, m.in.: zmieniające się i często niejasne interpretacje przepisów oraz długi okres oczekiwania na ocenę projektów, w trakcie którego zmieniają się koszty uwzględnione w dokumentacji. Oprócz barier wynikających z regulacji prawnych i administracyjnych wskazywano na utrzymujący się po pandemii COVID-19 marazm lokalnej społeczności, odpływ młodych ludzi oraz wymogi związane z utrzymaniem miejsc pracy przez przedsiębiorców korzystających z dofinansowania.

Szczególnie znacznie w zwiększaniu pozycji konkurencyjnej zarówno przedsiębiorstw, jak i jednostek samorządu terytorialnego ma zastosowanie Social Media Marketingu, które przedstawiono na przykładzie parku rozrywki Energylandia i miasta Wadowice jako obszaru destynacji turystycznej (E. Batko). Zarówno park rozrywki, jak i miasto rozwija komunikację za pośrednictwem mediów społecznościowych. Warto podkreślić, że miasto aktywnie udziela się w sieci z wykorzystaniem kont na czterech portalach społecznościowych i działa wieloaspektowo: informuje, promuje i edukuje.

To właśnie edukacja odgrywa szczególną rolę w rozwoju przedsiębiorczości, zwiększając świadomość dzieci i młodzieży na różnym poziomie kształcenia, dotyczącą znaczenia przedsiębiorczości w życiu społeczno-gospodarczym. Edukacja w zakresie przedsiębiorczości przygotowuje młodzież nie tylko do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, ale też (przede wszystkim) do aktywnego uczestniczenia w życiu społeczno-gospodarczym. W nawiązaniu do tego podjęto problematykę dotyczącą sektora edukacji oraz zachodzących przemian w polityce oświatowej. Dokonano kompleksowego przeglądu literatury przedmiotu w zakresie badań dotyczących efektywności i produktywności szkół oświatowych w Polsce (Ł. Brzezicki). Wskazano też kierunki rozwoju dalszych ważnych obszarów badawczych, dotyczące m.in. efektywności technicznej placówek i efektywności kosztowej działalności oświatowej, co wydaje się istotne dla decydentów jednostek samorządu terytorialnego.

W badaniach podjęto także problematykę określenia wpływu uczestnictwa wybranych uczniów szkół ponadpodstawowych, kształcących się w zawodach technicznych na stażach

zagranicznych, na ich subiektywną ocenę poziomu osiągniętych umiejętności praktycznych (A. Iwacewicz-Orłowska). Zaprezentowane badania prowadzą do konkluzji, że uczestnictwo w stażach zagranicznych związanych z kierunkiem kształcenia uczniów daje im wiele istotnych korzyści, zarówno tych związanych bezpośrednio z podnoszeniem kompetencji w zawodzie, jak i tych wynikających z poznania innych kultur i międzynarodowego środowiska organizacyjnego, czy też - rozwoju umiejętności komunikowania się w języku obcym. Ważną kwestią, obok organizowanych różnego rodzaju staży, warsztatów czy laboratoriów dla uczniów i studentów, jest odpowiedni poziom przygotowania ich do potrzeb rynku pracy i podejmowania działalności gospodarczej. Kwestią zasadniczą w tym względzie jest edukacja w zakresie przedsiębiorczości i odpowiedni zakres kształcenia w tym obszarze, uwzględniający włączenie do edukacji umiejętności związanych z szerokim rozumieniem procesów biznesowych, w tym stosowania podstawowych metod i technik analitycznych, czy opracowywania planów biznesowych. W nawiązaniu do tej problematyki podjęto zagadnienie krytycznej oceny programu kształcenia przewidzianego w nowej podstawie programowej przedmiotu biznes i zarządzanie (A. Świętek). Wskazano na zagrożenia związane z ograniczaniem zakresu treści kształcenia na poziomie podstawowym wprowadzonego kursu, uznanych dotychczas za istotne przez ekspertów i badaczy w zakresie edukacji przedsiębiorczości. Wynikają one ze zmiany programu kształcenia i relokacji niektórych ważnych treści do programu o charakterze rozszerzonym. Sformułowane wnioski wskazują na negatywne aspekty struktury programu kształcenia w zakresie przedsiębiorczości na przedmiocie biznes i zarządzanie.

W zaprezentowanych pracach podjęto bardzo aktualną i zróżnicowaną problematykę, która z pewnością będzie rozwijana w kolejnych pracach badawczych. Mamy nadzieję, że będzie ona kontynuowana i pogłębiana również na łamach naszego czasopisma. Zachęcamy do prezentowania w nim kolejnych wyników badań, które są ważne za względu na ich walory poznawcze, metodyczne, jak i aplikacyjne, zwłaszcza w odniesieniu do układów lokalnych i regionalnych.

Monika Borowiec-Gabryś, Mariusz Cembruch-Nowakowski